

KPSS TARİH · ÜNİTE 13 / 13 · ÇAĞDAŞ TÜRK VE DÜNYA TARİHİ

Çağdaş Türk ve Dünya Tarihi:

KPSS Hap Bilgi

Bu üniteye
30 çıkmış soru (2012-2021)
bu bloktan yılda ~3 soru
30 ÖSYM tuzağı

KPSS'de çağdaş Türk ve dünya tarihinden her yıl yaklaşık **3 soru** geliyor: ÖSYM 2012-2021 arasında bu üniteden **30 soru** sordu.

Soruların 12'si **Soğuk Savaş ve sonrasında** geldi: Truman, paktlar, SSCB'nin dağılması, Türk dünyası. Kalanı iki dünya savaşı, Türkiye'de çok partili hayat ve Kıbrıs. ÖSYM'nin sorduğu her bilginin yanında sorulduğu yıl yazıyor.

① ÖSYM bu üniteden ne sordu?

30 sorunun 12'si tek konudan geldi: Soğuk Savaş ve sonrası.

Soğuk Savaş ve sonrası ■■■■■■■■■■ 12 soru

2014 Bağdat Paketi ve CENTO 2014 Mustafa Abdülcemil Kırımoğlu

2014 Karadeniz Ekonomik İşbirliği 2015 Türkiye'nin ilk tanıdığı Türk cumhuriyeti

2015 Kore Savaşı ve Türk askeri 2015 Çernobil ve çevre politikaları 2016 Truman Doktrini

2016 Cominform ve Bağlantısızlar: Yugoslavya 2017 Bosna Savaşı ve "Bilge Lider"

2018 Azerbaycan-Gürcistan-Türkiye enerji koridoru 2019 SSCB'nin Soğuk Savaş politikaları

2020 Bağdat Paketi'nden çekilen Irak

İki dünya savaşı ■■■■■■■■ 7 soru

2013 1929'dan sonra Türk-İngiliz yakınlaşması 2013 İkiye bölünen ülkeler

2017 Yalta Konferansı ilkeleri 2017 II. Dünya Savaşı sonrası Avrupa

2018 Almanların Yunanistan'ı işgali 2019 Chamberlain ve yatıştırma politikası

2021 İki dünya savaşının ortak noktaları

Türkiye: çok partili hayat ve kurumlar ■■■■■■■■ 7 soru

2013 DP döneminde Atatürk için yapılanlar 2014 Çok partili hayatın ilk partileri

2014 İlk internet bağlantısı (1993) 2018 DP'nin devamı: Adalet Partisi

2019 ABD modeliyle kurulan üniversite: ODTÜ 2020 12 Eylül sonrası: YÖK

2021 Milli Şef dönemi

Kıbrıs 4 soru

2013 Yorgo Grivas ve EOKA 2016 Kıbrıs Cumhuriyeti'nde Türk lider
2020 ABD ambargosu (1975-1978) 2021 Enosis ve EOKA

Yıllar 2012-2021 KPSS Genel Kültür testlerinden. Soruların metni ÖSYM'nin telifinde olduğu için burada yok; sorulan bilgi notlarda **KPSS 2019** gibi bir damgayla, sorulduğu yıla işaretli.

2 Zaman Çizelgesi

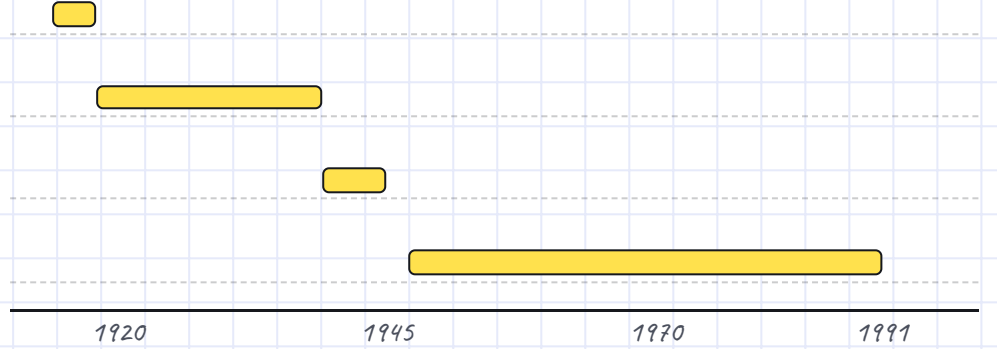
Yüzyılın dönemleri

I. Dünya Savaşı
1914 - 1918

İki savaş arası
1918 - 1939

II. Dünya Savaşı
1939 - 1945

Soğuk Savaş
1947 - 1991

Kilit tarihler

- 1938 • **Münih**: İngiltere'nin yatıştırma politikası. **KPSS 2019**
- 1941 • Almanlar Bulgaristan'dan **Yunanistan**'a girdi. **KPSS 2018**
- Şub 1945 • **Yalta Konferansı**; aynı yıl BM kuruldu. **KPSS 2017**
- 1946 • **Demokrat Parti** kuruldu. **KPSS 2014**
- 1947 • **Truman Doktrini**. **KPSS 2016**
- 1948 • **Yugoslavya** Cominform'dan çıkarıldı. **KPSS 2016**
- 1950-1953 • **Kore Savaşı**; 1952'de Türkiye NATO'da. **KPSS 2015**
- 1955 • **Bağdat Paktı**; 1959'da Irak çekildi, adı CENTO oldu. **KPSS 2014**
- 1956 • **ODTÜ** kuruldu. **KPSS 2019**
- 1960 • **27 Mayıs**; 16 Ağustos'ta Kıbrıs Cumhuriyeti. **KPSS 2016**
- 1961 • **Adalet Partisi**; Bağlantısızlar hareketi. **KPSS 2018**
- 1974 • **Kıbrıs Barış Harekâtı**; 1975-1978 ABD ambargosu. **KPSS 2020**
- 1979 • **SSCB Afganistan**'ı işgal etti. **KPSS 2019**
- 1981 • 12 Eylül'den sonra **YÖK** kuruldu. **KPSS 2020**
- 1986 • **Çernobil** kazası. **KPSS 2015**
- 1991 • SSCB dağıldı; Türkiye önce **Azerbaycan**'ı tanıdı. **KPSS 2015**

1992 • KEİ İstanbul'da kuruldu; Bosna Savaşı başladı. KPSS 2014

1993 • Türkiye'nin ilk internet bağlantısı (ODTÜ). KPSS 2014

3) İki Dünya Savaşı

İki savaşı karşılaştır

1914-1918

I. Dünya Savaşı

- Almanya yenildi
- Japonya galip tarafta (İtilaf)
- Sonra Milletler Cemiyeti
- ABD 1917'de katıldı

1939-1945

II. Dünya Savaşı

- Almanya yenildi
- Japonya yenildi (Hiroşima, Nagazaki)
- Sonra Birleşmiş Milletler
- ABD 1941'de katıldı

↳ Ortak noktalar: Almanya ikisinde de yenildi, ikisinden sonra uluslararası bir örgüt kuruldu, Fransa ve İngiltere müttefikti, ABD ikisine de sonradan katıldı. Japonya ikisinde de galip değildi. KPSS 2021

Savaşa giden yol

- Almanya Avusturya'yı ve Çekoslovakya'yı ele geçirirken İngiltere Başbakanı Chamberlain savaşı önlemek için yatıştırma politikası izledi (Münih, 1938).

KPSS 2019

- Almanya 1939'da Çekoslovakya'nın tamamını alınca yatıştırma çöktü.
- 1929'dan sonra Almanya ve İtalya Orta Doğu'da nüfuz aradı; bu, Türkiye ile İngiltere'yi yakınlaştırdı. Fransa bu yakınlaşmanın nedeni değil. KPSS 2013

Savaş ve sonrası

- 1941: Bulgaristan'daki Alman kuvvetleri Yunanistan'a girdi. KPSS 2018
- Yalta (Şubat 1945; ABD, İngiltere, SSCB): Nazizm ve faşizmin kalıntılarını kaldırmak, demokratik kurumlar, halkların yönetim şeklini seçmesi, işgalle alınan egemenliğin iadesi. Temel hakları sınırlamada devletleri serbest bırakmak yok. KPSS 2017
- Almanya (Doğu-Batı) ve Kore (Kuzey-Güney) farklı rejimli iki devlete bölündü; Japonya bölünmedi. KPSS 2013
- Avrupa'da kadınlar iş hayatına daha çok girdi, nüfus arttı, askerî harcamalar büyüdü; SSCB ilk uyduyu (Sputnik, 1957) uzaya gönderdi. KPSS 2017
- Radyonun günlük hayata girmesi savaş sonrasına değil, iki savaş arasına ait. KPSS 2017

KODLA

Almanya da Kore de ikiye bölündü, Japonya bölünmedi

II. Dünya Savaşı'ndan sonra farklı rejimli iki devlet:
Doğu-Batı Almanya, Kuzey-Güney Kore. Japonya tek kaldı.

⚠ ÖSYM tuzağı

Japonya I. Dünya Savaşı'nda galip, II. Dünya Savaşı'nda yenik taraftaydı. Radyonun günlük hayata girmesi de savaştan sonra değil, iki savaş arasında. KPSS 2021

④ Soğuk Savaş ve Sonrası

Soğuk Savaş başlıyor

- 1947 Truman Doktrini: ABD Türkiye ve Yunanistan'a askerî yardım yaptı; ABD ile SSCB arasında bloklama başladı. Avrupa'nın ABD ile ekonomik rekabeti amaç değildi. KPSS 2016
- Marshall Planı (1948): Avrupa'ya ekonomik yardım.
- 1950-1953 Kore Savaşı: Türk askeri Kunuri'de büyük başarı gösterdi; İngiliz savunma bakanı Shinwell Türk askerini övdü. Türkiye 1952'de NATO'ya girdi. KPSS 2015

Paktlar

PAKT	NE?
NATO (1949)	Batı bloku; Türkiye 1952'de girdi
Varşova Paktı (1955)	Doğu bloku
Bağdat Paktı (1955)	Türkiye, Irak, İran, Pakistan, İngiltere KPSS 2014
CENTO (1959)	Irak 1958 darbesinden sonra çekildi; pakt bu adı aldı, merkezi Ankara oldu KPSS 2020

KODLA

Bağdat'tan Irak çıkınca adı CENTO oldu

1955 Bağdat Paktı: Irak'ta 1958 darbesinden sonra Irak 1959'da çekildi, merkez Ankara'ya taşındı, adı CENTO oldu.

SSCB ve Doğu bloku

- SSCB Avrupa'nın önemli bölümünü nüfuzuna aldı, savaş sanayisini büyüttü, uzay yarışını başlattı, 1979'da **Afganistan**'i işgal etti. **KPSS 2019**
- Türk cumhuriyetlerine bağımsızlık **vermedi**: onlar 1991'de SSCB dağılınca bağımsız oldu. **KPSS 2019**
- 1948'de **Cominform**'dan çıkarılan, 1961'de **Bağılantısızlar** arasında yer alan ülke **Yugoslavya** (Tito). **KPSS 2016**

SSCB dağıldıktan sonra

- Türkiye'nin bağımsızlığını ilk tanıdığı Türk cumhuriyeti **Azerbaycan** (Kasım 1991); son tanıdığı Kazakistan. **KPSS 2015**
- 1992: Türkiye'nin öncülüğünde İstanbul'da **Karadeniz Ekonomik İşbirliği** (KEİ) kuruldu. **KPSS 2014**
- Azerbaycan, Gürcistan ve Türkiye üzerinden **enerji koridoru**: Rusya'nın bölgedeki etkisini azaltmak, Türkiye'nin önemini artırmak. BDT'yi güçlendirmek amaç değil. **KPSS 2018**
- 1986 **Çernobil** kazası: Batı çevreye duyarlı politikalara yöneldi. **KPSS 2015**

Kim, nerenin lideri?

BOSNA-HERSEK

Aliya İzzetbegović

"Bilge Lider"; Bosna Savaşı
(1992-1995)

KPSS 2017

KIRIM TATARLARI

**Mustafa Abdülcemil
Kırımoğlu**

Kırım Tatar Milli Meclisi
Başkanı (1991-2013)

KPSS 2014

AZERBAIJAN

Ebülfeyz Elçibey

Cumhurbaşkanı (1992-1993)

TÜRKMENİSTAN

Saparmurad Niyazov

"Türkmenbaşı"

ARNAVUTLUK

Enver Hoca

Komünist lider

BATI TRAKYA

Sadık Ahmet

Batı Trakya Türklerinin lideri

YUGOSLAVYA

Tito

Bağılantısızlar hareketinin
kurucularından

KPSS 2016

⚠ ÖSYM tuzağı

Türk cumhuriyetlerine SSCB bağımsızlık **vermedi**; 1991'de dağılınca bağımsız oldular.
Truman Doktrini de Avrupa'nın ABD ile ekonomik rekabeti için değildi. **KPSS 2019**

5 Türkiye: Çok Partili Hayat ve Kurumlar

Çok partili hayata geçiş

- 1 1945: **Milli Kalkınma Partisi** (Nuri Demirağ), çok partili döneme geçişte ilk parti. **KPSS 2014**
- 2 1946: **Demokrat Parti** kuruldu; 1950'de iktidara geldi. **KPSS 2014**
- 3 1947: İsmet İnönü'nün **12 Temmuz Beyannamesi** iktidar ile muhalefet arasındaki gerilimi yumuşattı.
- 4 1960: **27 Mayıs** darbesi. 1961: DP'nin devamı **Adalet Partisi** (Ragıp Gümüşpala). **KPSS 2018**

Hangi parti ne zaman?

PARTİ	YIL
Ahali Cumhuriyet Fırkası	1930 KPSS 2018
Milli Kalkınma Partisi	1945; çok partili dönemin ilki KPSS 2014
Demokrat Parti	1946 KPSS 2014
Millet Partisi	1948 KPSS 2018
Hürriyet Partisi	1955 KPSS 2018
Adalet Partisi	1961; DP'nin devamı KPSS 2018

Hangi kitap neyi anlatır?

CEMİL KOÇAK

Türkiye'de Milli Şef Dönemi

İnönü dönemi; II. Dünya Savaşı yıllarının siyaseti

KPSS 2021

ŞEVKET SÜREYYA AYDEMİR

Tek Adam

Atatürk'ün hayatı

ŞEVKET SÜREYYA AYDEMİR

İnkılap ve Kadro

1931; inkılaplar

BÜLENT TANÖR

Türkiye'de Kongre İktidarları

Milli Mücadele kongreleri

MAHMUT GOLOĞLU

Üçüncü Meşrutiyet

TBMM'nin kuruluşu ve ilk yılları

DP döneminde Atatürk

- 1951: Atatürk aleyhine işlenen suçlar hakkında kanun. **KPSS 2013**
- 10 Kasım 1953: Anıtkabir tamamlandı, Atatürk'ün naaşı oraya taşındı. **KPSS 2013**
- Devlet dairelerine sadece Atatürk resmi asılması genelgesi; 1957'de Erzurum'da **Atatürk Üniversitesi**. **KPSS 2013**
- **Atatürk Orman Çiftliği**'ni koruma düzenlemesi DP'nin değil; 1990'larda yapıldı. **KPSS 2013**

Eğitim ve kurumlar

- **ODTÜ** (1956): DP döneminde ABD üniversiteleri modeline göre kuruldu. **KPSS 2019**
- 1993: Türkiye'nin ilk resmî **internet** bağlantısı ODTÜ'de kuruldu; ilk televizyon yayını **İTÜ**nün. **KPSS 2014**
- **YÖK** 1981'de, 12 Eylül 1980'den sonra kuruldu. DPT 1960, Cumhuriyet Senatosu 1961, 24 Ocak kararları Ocak 1980: hepsi 12 Eylül'den önce. **KPSS 2020**
- İsmet İnönü 1938-1950 arasında "Milli Şef" diye anıldı. **KPSS 2021**

KODLA

ODTÜ'nün iki ilki: Amerikan modeli ve internet

ODTÜ (1956) ABD üniversite modeliyle kuruldu;
Türkiye'nin ilk internet bağlantısı da 1993'te ODTÜ'de.
İlk televizyon yayını **İTÜ**.

⚠ ÖSYM tuzağı

YÖK 12 Eylül'den sonra (1981); 24 Ocak kararları 1980'in başında, 12 Eylül'den önce. Atatürk Orman Çiftliği'ni koruma düzenlemesi de DP döneminin değil. **KPSS 2020**

6 Kıbrıs

Kıbrıs sorunu

1 1950'ler: Rumlar adayı Yunanistan'a bağlamak (Enosis) için Yorgo Grivas liderliğinde EOKA'yı kurdu; Türklere saldırılar 1963'te yoğunlaştı. KPSS 2013

2 16 Ağustos 1960: Kıbrıs Cumhuriyeti; cumhurbaşkanı Rum lider Makarios, yardımcısı Türk lider Fazıl Küçük. KPSS 2016

3 1974: Türkiye'nin Kıbrıs Barış Harekâtı. KPSS 2020

4 1975-1978: ABD ambargosu; Türkiye ABD'nin bazı üslerini kapattı. KPSS 2020

5 1983: Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti.

↳ Enosis için terör yapan örgüt EOKA. Mavri Mira, Pontus ve Etnik-i Eterya Osmanlı'nın son dönemindeki Rum cemiyetleri, ASALA Ermeni terör örgütü. KPSS 2021

Hangi örgüt kimin?

KIBRIS · 1950'LER

EOKA

Grivas; Enosis için terör

KPSS 2021

MAKEDONYA

IMRO

Makedonya Bulgarlarının örgütü

KPSS 2013

İSTANBUL · 1919

Mavri Mira

Rum cemiyeti; Megali İdea

KPSS 2021

KARADENİZ

Pontus

Karadeniz'de Rum devleti istedi

1814

Etnik-i Eterya

Yunan bağımsızlığı için

BEYRUT · 1975

ASALA

Ermeni terör örgütü

KPSS 2021

KODLA

Enosis isteyen EOKA, başında Grivas

Kıbrıs'ı Yunanistan'a bağlamak (Enosis) için kurulan Rum örgütü EOKA, lideri Yorgo Grivas. 1960'ta cumhurbaşkanı Makarios, yardımcısı Fazıl Küçük.

⚠ ÖSYM tuzağı

ABD ambargosu 1974 Kıbrıs Barış Harekâtı'nın sonucu; Küba Krizi (1962) ya da Vietnam değil. Kıbrıs'ın ilk Türk cumhurbaşkanı yardımcısı Fazıl Küçük, Rauf Denktaş değil. KPSS 2020

7 ÖSYM tuzakları: tek sayfada

Her çıkmış sorunun bir tuzağı var. Sınavdan önceki son tekrar için bu liste yeter.

- 1 1929'dan sonraki Türk-İngiliz yakınlaşmasının sebebi Almanya ve İtalya; Fransa değil. **KPSS 2013**
- 2 Atatürk Orman Çiftliği'ni koruma düzenlemesi DP döneminin değil. **KPSS 2013**
- 3 İkiye bölünen Almanya ve Kore; Japonya bölünmedi. **KPSS 2013**
- 4 Yorgo Grivas'ın örgütü EOKA; IMRO Makedonya Bulgarlarının. **KPSS 2013**
- 5 Çok partili döneme geçişte ilk parti Milli Kalkınma (1945), onu Demokrat Parti (1946) izledi. **KPSS 2014**
- 6 Bir üyenin ayrılmasıyla CENTO adını alan Bağdat Paktı; Balkan ya da Sadabat değil. **KPSS 2014**
- 7 Kırım Tatar Milli Meclisi'nin başkanı (1991-2013) Mustafa Abdülcemil Kırımoglu. **KPSS 2014**
- 8 Türkiye'nin ilk internet bağlantısı ODTÜ'de (1993); ilk televizyon yayını İTÜ'nün. **KPSS 2014**
- 9 1992'de İstanbul'da kurulan KEİ; TÜRKSOY, D8 ya da AGİT değil. **KPSS 2014**
- 10 Türkiye'nin bağımsızlığını ilk tanıdığı Türk cumhuriyeti Azerbaycan; son Kazakistan. **KPSS 2015**
- 11 Shinwell'in Türk askerini övdüğü savaş Kore (1950-1953). **KPSS 2015**
- 12 1986'dan sonra çevreye duyarlı politikaların sebebi Çernobil; Kyoto Protokolü 1997'de. **KPSS 2015**
- 13 Truman Doktrini Avrupa'nın ABD ile ekonomik rekabeti için değildi. **KPSS 2016**
- 14 Cominform'dan çıkarılıp Bağlantısızlara katılan Yugoslavya; Mısır ya da Hindistan değil. **KPSS 2016**
- 15 Kıbrıs Cumhuriyeti'nin Türk cumhurbaşkanı yardımcısı Fazıl Küçük (1960); Rauf Denktaş değil. **KPSS 2016**
- 16 Yalta'da temel hakları sınırlamada devletleri serbest bırakmak diye bir ilke yok. **KPSS 2017**

- 17) Radyonun günlük hayata girmesi iki savaş arasında; II. Dünya Savaşı sonrası değil. **KPSS 2017**
- 18) Bosna'nın "Bilge Lider"i Aliya İzzetbegović; Elçibey Azerbaycan, Enver Hoca Arnavutluk. **KPSS 2017**
- 19) Almanların Bulgaristan'dan Yunanistan'a girmesi II. Dünya Savaşı'nda (1941). **KPSS 2018**
- 20) DP'nin devamı Adalet Partisi (1961); Hürriyet ya da Millet Partisi değil. **KPSS 2018**
- 21) Enerji koridorunun amacı BDT'yi güçlendirmek değildi; Rusya'nın etkisini azaltmaktı. **KPSS 2018**
- 22) Chamberlain'in politikası yatıştırma; yalnızlık ya da aktif tarafsızlık değil. **KPSS 2019**
- 23) DP döneminde ABD modeline göre kurulan ODTÜ (1956); İTÜ ya da Ankara Üniversitesi değil. **KPSS 2019**
- 24) SSCB Türk cumhuriyetlerine bağımsızlık vermedi; onlar SSCB dağılınca bağımsız oldu. **KPSS 2019**
- 25) Bağdat Pakti'nden darbe sonrası çekilen Irak; İran ya da Pakistan değil. **KPSS 2020**
- 26) ABD'nin 1975-1978 ambargosu Kıbrıs Barış Harekâtı'nın sonucu; Küba Krizi ya da 12 Mart değil. **KPSS 2020**
- 27) 12 Eylül'den sonra kurulan YÖK (1981); DPT 1960, 24 Ocak kararları 12 Eylül'den önce. **KPSS 2020**
- 28) Japonya iki savaşta da galip değildi: I.'de galip, II.'de yenik. **KPSS 2021**
- 29) II. Dünya Savaşı yıllarının siyaseti için kaynak Türkiye'de Milli Şef Dönemi; Tek Adam Atatürk'ün hayatı. **KPSS 2021**
- 30) Enosis için Kıbrıs'ta terör yapan EOKA; Mavri Mira, Pontus, Etnik-i Eterya ve ASALA değil. **KPSS 2021**

8) Kendini dene: doğru mu, yanlış mı?

Önce D ya da Y'yi işaretle; cevaplar sayfanın sonunda.

1. Japonya iki dünya savaşında da galip taraftaydı.

D Y

2. Chamberlain yatıştırma politikası izledi. ☐ D ☐ Y
3. Truman Doktrini ile Türkiye ve Yunanistan'a askerî yardım yapıldı. ☐ D ☐ Y
4. Bağdat Pakti'nden İran çekilince adı CENTO oldu. ☐ D ☐ Y
5. Yugoslavya 1948'de Cominform'dan çıkarıldı. ☐ D ☐ Y
6. Türk askeri Kore Savaşı'nda Kunuri'de başarı gösterdi. ☐ D ☐ Y
7. YÖK 12 Eylül 1980'den önce kuruldu. ☐ D ☐ Y
8. ODTÜ ABD üniversite modeline göre kuruldu. ☐ D ☐ Y
9. DP'nin devamı olan parti Hürriyet Partisi'dir. ☐ D ☐ Y
10. Kıbrıs Cumhuriyeti'nin ilk cumhurbaşkanı yardımcısı Rauf Denktaş'tır. ☐ D ☐ Y
11. ABD ambargosu Kıbrıs Barış Harekâtı'ndan sonra uygulandı. ☐ D ☐ Y
12. EOKA Enosis için kuruldu. ☐ D ☐ Y
13. Türkiye'nin ilk tanıdığı Türk cumhuriyeti Kazakistan'dır. ☐ D ☐ Y
14. KEİ 1992'de İstanbul'da kuruldu. ☐ D ☐ Y
15. II. Dünya Savaşı'ndan sonra Japonya iki devlete bölündü. ☐ D ☐ Y

Cevaplar

1. Y II. Dünya Savaşı'nda yenildi. 9. Y Adalet Partisi (1961).
2. D Münih, 1938; Çekoslovakya'nın işgalıyla 10. Y Fazıl Küçük (1960).
- çöktü. 11. D 1975-1978 arasında.
3. D 1947; bloklaşma başladı. 12. D Lideri Yorgo Grivas.
4. Y Irak çekildi (1959). 13. Y Azerbaycan; Kazakistan sonuncu.
5. D Tito; 1961'de Bağlantısızlar. 14. D Türkiye'nin öncülüğünde.
6. D Kore Savaşı 1950-1953. 15. Y Almanya ve Kore bölündü; Japonya
7. Y 1981'de kuruldu. bölünmedi.
8. D 1956, DP dönemi.

Kaynak: Konu kapsamı ve ağırlık: ÖSYM 2026-KPSS Kılavuzu, Tablo 1. Soru yılları: ÖSYM 2012-2021 KPSS Genel Kültür testleri.